

נחלת ה' גליון 60

מרן הגאון רבי נפתלי צבי יהודה
ברלין – הנצי"ב מוואלזין

נחלת ה'

גליון תורני בענייני ארץ הקודש נחלת ה' - גליון 60 חנוכה תשע"ט

נחלת ה' דא ארץ החיים, והכי קרא לה דוד מלכא לארץ ישראל דאיהי ארץ החיים - נחלת ה' (זוה"ק ויכ"א קטו, א).

דבר העורך

את אותה הנהגה אנו רואים ג"כ אצל מרן החפץ חיים זיע"א, כפי שמספר בנו:
בזכרוני כי בשנת תר"נ ותרנ"א, התעוררה אז תנועה גדולה לארצנו הקדושה... בזמן
זה קבלתי מכתב מאבי ז"ל ובו הוא מעירני על ההתעוררות הגדולה בכל פניות עמנו
לעלות לארצנו הקדושה, ומשער, כי הימים ימי עקבתא דמשיחא, וכי פקד ד' את
עמו, ואפשר הוא אתחלתא דקיבוץ גליות, שהוא קודם ביאת המשיח, ואם היינו
ביכולת, היה מן הראוי לקנות קרקע ולעלות לארץ, אבל באשר אין בכחנו לע"ע,
נעשה את אשר מוטל עלינו ואשר בידינו (נחלת ה' גליון 11. וזכ"א קטו, א).

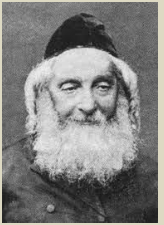
ומבואר בדברי חז"ל (זוה"ק משפטים טו, א) שבעולם הזה - הרבה פעמים ה' מדבר ברמז,
ולא באופן מפורש, ורק מי שהוא 'חכם לב', שמוסר לחפש ולדעת מה הוא רצון ה' הוא
מבין את אותם רמזים, ואילו מי שאינו מבין אותם עליו נאמר 'מי פתי יסר הנה חסר לב',
שאינו מבין אלא אם כן קוראים לו ומבארים לו בדברים מפורשים. והסיבה להנהגה זו
מבוארת במקום אחר (מקו"מ זו"ק מקו"מ ג מ"א לחנוכה) שהיא בכדי
שהערב רב שנקראים שוטרים לא יבינו.
וכן כותב המשגיח הגר"א דסלר זצוק"ל (מכתב מאלוהי ה', עמ'
275 במאמרו 'מחזון לו ונחמנו'):
**'דרכם של רשעים היא שלא להשיג ברמזים הניתנים להם, כן
יוצא ממדרש תנומא (סלה לך, ה) הו"כ בלוקט י"ב פסקה ק"ח
כמו (תשמ"ג)... [לענין המרגלים, שראו שדברה מרים באחיה ולקחה בצרעת,
ולא למדו מוסר].**
(י"ש לרוסי: שאמנם גם **אצל צדיקים** אירע פעם אחת שלא חשו לרמז כמוכא
במכילתא להלן, אך אצל רשעים הם רואים את הרמזים פעם אחר פעם בעקביות, ומזלזלים בהם, רח"ל).

ישנה נקודה יסודית בדרך של עבודת ה' המתבארת מתוך הפרשה שלנו.
התורה מספרת באריות כיצד יוסף הסתיר את זהותו מאחיו, ואמר להם מרגלים אתם,
עד שהם הוצרכו להוריד את בנימין, ולאחר מכן הוא רצה להשאיר את בנימין אצלו וכו'.
ולכאורה לא מובן מדוע אכן הוצרך יוסף לעשות את כל זה, ובפרט כאשר אנו רואים את
הצער הגדול שנגרם ליעקב אבינו מחמת זה, ולאחים, מדוע יוסף לא יכול היה לומר
מיד בפעם הראשונה אני יוסף.
את הדברים מבאר הגר"א בספרו אדרת אליהו בפרשתינו - פרשת מקץ, וכך הוא כותב:
וכוונתו חס ושלום לא לצערם, וכל שכן לא לצער אביו על חנם, **אלא שידע שעל ידי
כן יתקיימו החלומות כסדר, ולא רצה לעבור על רצון ה' יתברך... ולכן הקדימה
התורה 'ויזכר יוסף את החלומות', להודיע שכל מה שעשה, לא עשה אלא מרוב
צדקתו שיקיימו החלומות, שלא להכחיש רצון וגזירת עליון, וזה כלל התורה.**
לכאורה הדבר אינו מובן מדוע היה יוסף צריך לדאוג לקיום החלומות, והלא לכאורה
אדרבה, הצדקות היותר גדולה היא לבטוח בה' שמה שהוא הבטיח הוא יקיים, ואם כן
מה שהוא ראה בחלום שכן יהיה הוא סיבה להיפך, למעט בהשתדלות ולסמוך על
הקדוש ברוך הוא שיקיים הבטחתו.
אמנם באמת בוודאי לא יעלה על הדעת שיוסף עשה את מה שעשה משום שהוא חשב
שאם הוא לא ישתדל לקיים את החלומות הם לא יתקיימו, אלא שכן הוא הנהגת ה'
בבריא, שכל דבר צריך לבא באתערותא דלתתא, ולכן כאשר ראה יוסף הצדיק שרצון
ה' הוא שהוא ימלוך על אחיו, הוא הבין שמוטל עליו לדאוג לזה, משום שדווקא בצורה
הזו רוצה הקדוש ברוך הוא שיתקיימו דבריו, על ידי שבני האדם יעשו את מה שהם
יכולים לגרום לקיום הבטחה, ואז הקב"ה יגמור את הדברים ויביא אותם על תיקונם.
*

את היסוד הזה אנו רואים בדברי מרן הגאון הנצי"ב זיע"א, שכתב במאמרו בשם 'אחרית
כבראשית':
כבר הראנו דעת חז"ל כי בשעה שאין קללת ה' רובצת על ארצנו להיות שממה, אז
רצונו ית' שיתישב הארץ על ידי ישראל עמו...

והנה בעת החיה (- בתקופה הנוכחית) קול דודנו הקב"ה עלינו, ע"י
שאנו רואים כמה סיבות היצאות מהמסב יתברך כי כך ברצונו
יתברך שתתישב הארץ לאט לאט ע"י נדחי ישראל, והטה לב
מלך הקיר"ה ושריו להרשות לעשות ועד וחברה לאסוף כסף
'לתמוך את אחינו עובדי אדמה ובעלי מלאכה אשר בא"י וסוריא'
והועד הזה מתנהג ע"פ חקים ישרים בדעת הממשלה, **אות הוא
כי כך עלה ברצון ה' לעשות ישוב ע"י ישראל בארצנו הקדושה.**
וכיון שאנו רואים ומבנים מתוך הסימנים, שכעת רצון ה' לעשות
ישוב על ידי ישראל בארצנו הקדושה, לכן:

**עלינו להעיר ולהפחית רוח אהבת הארץ ולמלא אחר רצון ה' בכל אופן שיודמן לפנינו,
אם בפעולה חומרית, בעבודת האדמה או בחרושת המעשה או במסחר, אם בפעולה
רוחנית היינו הדפסת ספרים מעיליים לענין הנשגב.
וכן לעת כזאת, אחרי אשר אנו רואים מתוך עלילותינו, שהעיר את לב הנדיב להפליא
לעשות לטובת הישוב, והטה את לב השולטן ושריו להסכים לזה - אותותיו אלה הן
הן דבריו, כמו שכתוב (תהלים קה, כז) 'שמו במ דברי אותותיו.'**

במכתב נוסף כותב הנצי"ב:
ראה ראינו כי היה ה' את רוח עמו ישראל בכל חלקי תבל ומלואה להושיב נחלות
שוממות בארץ הקדושה ולכונן שם מושבות לנדחי ישראל, וקול ה' דופק על פתחי
לבבנו לאמור: פתחו לי פתח בפעולתכם, כי הגיעה השעה אשר לא יאמר עוד על
ארץ ישראל עזובה ואין דורש אותה, ועתה סרה מעליה קללת ה' שתהיה הארץ
שוממה, ובא דבר ה' בכריתת ברית לאמור 'וארץ איזכור!' (נחלת ה' גליון 12 'מכני
רבותינו. וזכ"א קטו, א).

*

שני יסודות מולמד אותנו הנצי"ב בדבריו:
א. מה שנתבאר לעיל, שכאשר ה' מראה שעשיו הוא רוצה לחדש מהלך בעולמו - יש
מצוה לפעול בכיוון הזה פעולות של 'אתערותא דלתתא', שיעוררו את האיתערותא
דלעילא, כדי להיות שותפים עם הקב"ה במהלך החדש שהוא גילה את רצונו בו.
ב. 'אותותיו אלה הן הן דבריו' - כלומר, גם כאשר הקב"ה לא מדבר בפירוש, אלא הוא
רק נותן רמזים דרך השגחה פרטית יוצאת דופן, זה נקרא שה מצוה ציווי מפורש.
וכמו שביאר הנצי"ב בספרו העמק דבר, שלבן ובתואל אמרו לאליעזר (נחלקית כה, נא):
'הנה רבקה לפניך קח וכן ותהי אשה לבן אדוניך כאשר דבר ה', למרות שלא היו שם
דברים מפורשים מפי הקב"ה, אלא משום ש'מה שהורה בהשגחה פרטית הוא דבר ה'.
כלומר, מה שה' עשה גיסים בהשגחה פרטית לאליעזר למצא את רבקה - זה נקרא שה'
דיבר במפורש שרבקה תהיה אשה ליצחק. (יסוד זה חוץ ומתבאר בדבריו של הנצי"ב במקומות
רבים (נחלקית כה, ה; שמו"ט, ז; שמו"ט, ז; שמו"ט, ז; כג; צדוקי, י; כג).]

*

מדברי רבותינו

ליקוט מדברי רבותינו על שיבת ישראל לארצם - חלק ו

שחזו נביאינו וחזונו, ושראו חכמינו ז"ל, וככל אשר דברו בתלמודים ובמדרשים ובזוהר ועוד. משני מיני גלויות סבלנו: **גלות ישראל וגלות השכינה**. גלות השכינה שקדמה - היא שגרמה לגלות ישראל ולהסתור הפנים ולכל סבלותיו... וכן תהא השיבה באותן דרכים ובאותם השלבים. מי שגלה לאחרונה יגאל ראשונה: **תחלה קבוץ נדחי ישראל, ואחריו החזרת שכינת ישראל לארץ, ולירושלם, ולמקום המקדש...**

אנו עומדים כיום בשלב הראשון - בהתחלת בקיעת האור אחרי חשכת הלילה, כאותו המראה שהראה ר' חייא רבא לר' שמעון בן חלפתא בעלות אילת השחר כו', ואמר לו: **כן היא גאולתן של ישראל קמעא קמעא, וכל מה שהיא הולכת ורובה היא רבה והולכת בהופעת אורה כו' (וישאלמי ברסות 7: - וספר השמיטה עמ' סג).**

האדמו"ר מהר"א מבעלזא זצוק"ל

כך היה הדבר גם אצל הרב הקדוש רבי אהרן בעלזא. **כשהגיע לארץ הקודש, אחזתו רוח קדושה של כיסופי גאולה,** ועיניו לא שבעו מהביט בנופה של הארץ. **בכל עת היה מזכיר את דברי הגמרא 'אמר רבי אבא אין לך קץ מגולה מזה שנאמר: ואתם הרי ישראל ענפיכם תתנו ופריכם תשא לעמי ישראל.** ופירש רש"י - 'כשתתן ארץ ישראל פריה בעין יפה, אז יקרב הקץ, ואין לך קץ מגולה מזה'. (ספר אלמוני בעלזא - 'זמניא גואל' עמ' 183).

תשוקת רבינו [הבבא סאלי זיע"א] היתה לשמוע גם חוות דעתם של גדולי תורה ויראה אחרים. ולכן שם פעמיו לתל אביב להפגש עם זקן האדמו"רים, האי סבא קדישא ופרישא, גזע אראלים ותרשישים, האדמו"ר כמוהר"ר ר' אהרן רקח מבלזא זצוק"ל וזיע"א.

... הוסיף אדמו"ר ושאל: **אם כבוד הרבי מסכים כי המדינה היא אתחלתא דגאולה כפי שאומרים חוגים מסויימים?** **לא ענה הרבי ישירות, כי אם הפטיר בקצרה: 'טוב שיש מדינה, שהיא מקום מפלט ליהודים פליטי השואה.'**

בתוך הדיון הוסיף האדמו"ר להקשות ולחץ בנקודה הרגישה שהכאיבה לו מאוד, איך כבוד הרבי מפרש את המצב הרוחני הירוד, ורוח החופשיות ושנאת הדת. הוא אף אמר לרבי, כי מרוב צערו הגדול מהמצב הירוד, הוא שוקל בדעתו לחזור לחוץ לארץ...

הרבי מבלזא לא הסכים שרבינו יעזוב את ארץ הקודש. ואמר בנחישות: 'למרות כל הבעיות הרוחניות הקשות, כך צריך להיות לפני הגאולה. וכי הדבר הכרחי לקבל את המדינה בתערובת טוב ורע, דהיינו: דתיים וחפשיים.'

בסיום הפגישה מסר רבינו פדיון לידי הרבי מבלזא, ובקש ממנו שיברכו, שיוכל לשבת במנוחה בלי כל טרדה על התורה ועל העבודה, ושיהיה לו **ישוב טוב וישוב הדעת בארץ ישראל** - (הספד קלישא - צנצנא סאלי מאלת בנו האדמו"ר רבי בניון אבוהירא שליט"א, ח"ב, עמ' קכ - קכג).

לאחר מכן המשיך רבינו [האדמו"ר מקלויזנבורג זצוק"ל] וסיפר לפניו [האדמו"ר מבעלזא זצוק"ל], שכאשר המציאו לראשונה את רכבת הנוסעים, אמר זקנו הידברי חיים זי"ע דרך צחות, **שבודאי זו היא הכנה לביאת המשיח,** באשר רק צדיקים גמורים יזכו אז לבוא לארץ ישראל בענני כבוד (כמונצא במלכאי ח"ז), **אך כל השאר יחישו פעמיהם באמצעות מסילת הברזל.**

מסתבר אם כן, הוסיף, שהאירונים כעת ג"כ הומצאו לשם מטרה זו, דהיינו בכדי שיבואו ויתקבצו יותר מהר לארצנו הקדושה. **לשמע דבריו אורו פני האדמו"ר מבעלזא, ויקרא: 'כך אתם אומרים... כך אתם אומרים... שכל האירונים יהיו הכנה למשיח, ולקבוץ נדחי עמו ישראל במהרה...'** (לפני האש' להרבי מקלויזנבורג ז"ל, ח"ב, עמ' הפטו).

הגאון רבי יחזקאל סרנא זצוק"ל

ר' יחזקאל [סרנא זצוק"ל] היה מזכיר תמיד בשיחותיו שימי ביאת המשיח הולכים וקרבים לעינינו. הוא ראה בכל השתלשלויות התקופה, למן התפתחות ההתישבות בארץ, קיבוץ הגלויות ובנין הארץ - הכנות להתקרבות הגאולה.

לאחר מלחמת ששת הימים, היה נרגש מאד מהנסיים שאירעו, שלפי דעתו התגלו בהם **אותות הראשונים של הגאולה,** והיה מוכיח על אשר לא מתחזקים באמונה ושבים בתשובה (אחר האסף' עמ' קטו - וראה עוד 'מדברי רבותינו - הגר"י סרנא' גליון 17).

הגאון רבי זלמן סורוצקין זצוק"ל

והנה באים הקיבוץ גלויות בזעיר אנפין, בשנים האחרונות, בנין הארץ ומדינת ישראל (הכונה ביום לא נלמטה לה' ולחורתה...). והלא כה אמרו חז"ל (סנהדרין מז:): **זכו עם ענני שמיא' (שקאולה תהיה מהירה ושלמה, בנין הגשמי והכלכלי יחד עם הבנין הרוחני 'שמיא'), 'לא זכו ענני'.**

היינו שהקיבוץ גלויות ובנין הארץ יהיה לאט לאט, בעצלות, ובנפרד מהבנין הרוחני ('אזניס לתורה' ס"פ ואתתן. - וראה עוד 'מדברי רבותינו - הגר"י סורוצקין' גליון 26).

החזון איש' זצוק"ל

יקרתם הגיעני. והנה עבודה רבת ערך מעכ"ת שליט"א, להשתתף בבנין בתו מדרשות של בבל על אדמת הקודש. והנה, מאות בשנים שהישיבות של בבל נודדים והולכים, סוללים המסלה לשוב אל ארץ שגלו ממנה. חרבו בבבל, ובנו הנהרסות באדמת נכר - בספרד, בצרפת ובאשכנז. חלפו שמותייהם אבל לא חלפה נפשם. **זאת התורה שגלתה עשר גלויות,** ושבתה ביתה בארץ שנעה, ושגלתה מבבל לארצות המערב - **זאת התורה החוזרת עכשיו מערבות שממות המערביות - אל ארץ הצבי, ארץ הקדושה הניתנה לאבותינו לנחלת עולם.** אשר היתה למעון לה בבואה מסיני, להופיע בקרני אורה בקרב ישראל, וכו'. **'עתידין בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל שיקבעו בא"י'** (מגילה כט, א). (קובץ אגרות חזון איש ח"א אגרת ט).

לשמחת לבב זכיתי לראות את הנוער אשר לבבו ער לתורה ולמצותיה, לקיימה, לעבדה ולשמרה בחדוות עוז. אשרי עין ראתה אלה, **בימים האלו המוסיפים תקוה לישועות הניבאות לשיבת בנים לגבולם,** ומלאה הארץ דעת ד'. ובגילי שמחה הנני חותם בברכה שיצליחו בכל פנותיהם ויזכו לראות בנחמת ציון, כנפשם הטובה ונפש החותם ברכה, אי"ש. יום ב' תמוז ת"ש (שס אגרת קט).

הסברא נותנת, שהישוב בארץ ישראל כבר לא יתבטל עד ביאת המשיח (מעשה אש' חלק ה' עמ' קסג, עדות הג"ר חיים קלופט שליט"א, שכן החזון איש אמר לאביו הג"ר יואל קלופט זצוק"ל).

הגאון רבי יחיאל מיכל טוקצינסקי זצוק"ל

תמורה עצומה חלה בחיי עמנו בשמונה השנים הללו, ופרק חדש החל בתולדות דברי ימי ישראל, מרכזי ישראל גדולים ומקוריים שבגולה נהרסו, נחרבו ונמחקו, ואחר חורבן הקהילות התחילה תקופה חדשה בשמי ארצנו, ארץ ישראל, נוהרים אל הארץ נדחי ישראל ופזורים מעוני עמנו ופליטי חרב מארצות הגולה, 'ושבו בנים לגבולם' (וימיה לא, טז) 'הנה אלה מרחוק יבואו והנה אלה מצפון ומים ואלה מארץ סינים' (ישעיה מט, יג).

וכל מי שרגיל להסתכל במציאות עולמנו לא מתוך שיגרא... מכיר שהתמורה החדשה היא מראשית ניצני החזון הנבואי: **'וקבצתי אתכם מכל הגוים ומכל המקומות אשר הדחתי אתכם שם נאום ה' והשבתי אתכם אל המקום אשר הגליתי אתכם משם'** (וימיה כט, יז). ושאחר קיבוץ הגלויות נעלה ונגיע בעז"ה לשלבים נוספים עד הגאולה השלמה המקווה (מנצח' וספד' ארץ ישראל' - להגאון ר' יואל מיכל טוקצינסקי זצוק"ל).

עם ישראל עתיק היומין בעל ספר הספרים מורה העולם, אשר הלך ונדד מגולה אל גולה קרוב אלפיים שנה, ולמרות פזוריו הרבים בין מלכיות אדירות, אויבים ומענים - הן שכלו ולא הוא, **לפתע החל להופיע חזון התחיה שלו, והתנער להיות שוב עם עצמאי בארצו, והחלו נדחי ישראל להתכנס למדינת ישראל.**

ודאי שלא כולם תופסים את אשר התרחש ומתרחש אתנו כיום. לא הכל משיגים מה שאומרים לנו המאורעות הגדולים והתמורות העצומות שהתחוללו סביבנו ובקרבתנו בשנים הללו. תמורה באופנים מרעישים ומפתיעים:

השואה האיומה שהשמידה שליש של עם ישראל, שואה שלא היתה ולא נשמעה דוגמתה בכל הטרגדיות אשר קרו מעולם, אפילו בין האומות הברבריות ופראי אוכלי אדם, עד שהמשמידים המטורפים, שרצחו ושרפו באופן מיכאני, לא ידעו בעצמם להסביר על מה ולמה עשו ככה. **ואחרי הזוועה - הכרת האומות במדינת ישראל.**

ומיד - ההתקוממות של שבע אומות מזוינות ומצוידות על האוכלוסיה היהודית הארצי-ישראלית, לכלותה ולהשמידה. ולגודל התמהון נוצחו **הלוחמים הרבים המזוינים - ע"י האוכלוסיה המעטה הבלתי מצוידת, וישראל עשה חיל וכבש ערים בצורות ופזרות רבות ושטחים גדולים ורחבים בארץ הבטוחה לו מיוצר העולם.**

ולמרבה הפלא דוקא השטח של ירושלם העתיקה, שטח לא גדול כלל בכמות, וכה גדול באיכות, הכולל בתוכו הר בית קדשנו - דוקא שטח זה לא יכלו חיילי ישראל לכבוש.

איש האדמה המסתכל על כל חוקי הטבע כעל 'דבר פשוט' - איננו מסוגל להכיר בכל המאורעות שבעולם שהם ממלאים איזה תפקיד שיטתי. אבל זה שיש לו מסורה, וידוע שכל היצירה היא חלל אין סופי מלא פלאות לאין מספר, בסדר משטר ממועל לכל הישגי בני אדם - הוא גם רגיל להתבונן בכל המאורעות, ביחוד **ש עם ישראל היחיד במינו, ורואה בהם מהתליך הנהגת בעל הבירה, ומשוכנע שכל ההרפתקאות שבשנים הללו - הן משרשרת החזון**

